

OPRAVDOVÝ
KREŠŤAN
 POLITICKÝ A SPOLOČENSKÝ TÝŽDENNÍK.
 LUDOVÁ PRÍLOHA „SLOVENSKÝCH NOVÍN“.

<i>Predplatná cena:</i>		Vychodí každú nedeľu.	<i>Redakcia a vydavateľstvo:</i> V Budapešti, VI. okr., Aradi-utca 14.
Na celý rok	2 zl. — kr.	Zodpovedný redaktor a vydavateľ:	Sem sa majú posielat predplatky a dopisy. Nevyplatené listy sa neprijímajú.
Na pol roka	1 „ — „	VIKTOR HORNÝANSZKY.	
Na štvrt roka	— 50 „		
Jednotlivé číslo 3 kr.			

Pri varení.

Jako pomáhať robotníkom?

So dňa na deň šíriaca sa nespokojnosť s hmotným položením ako robotníka tak malopriemyselníka a malého gazdu, ktorú pri každej príležitosti socialisti rozličnými nezákadnými a nerozmyslenými spiskami a obežníkmi rozniecujú, zavadala príčinu k tomu, aby sa o odstránení týchto neblahých pomerov rozmýšľalo a aby sa našiel spôsob, ktorým by sa otázka blahobytu schudobnelého obyvateľstva základne a dokonale rozlúštila. Lebo veď len nemožno i naďalej vystavovať chudobný ľud ďalšiemu úpadku a poburovaniu rozličných agitátorov, pre ktorých skutky a nerozmyslenosti trpi potom na okamih roznieťený ľud bez toho, aby vedel prečo, ako sa to už neraz dokázalo pri súdnych pojednaniach, kde vysvitlo, že zavedený ľud nevedel, prečo sa vlastne dopustil výtrznosti.

Nedá sa odtajf, že nespokojným urobí možno najľahšie takého človeka, ktorý stojí bez práce, bez všetkého zárobku, s akými sa dnes napriek všetkému vývinu priemyslu a iných národohospodárskych odvetví ustavične s väčším počtom stretávame. Tu je tedy prvou povinnosťou postarať sa o blahobyt týchto ľudí, aby im bola poskytnutá možnosť vyžitia v každom prípade, či v lete, či v zime; lebo toto je najboľavšie miesto našich dnešných spoločenských pomerov. Veď každý človek má rovnaké právo na prácu a tohoto sa domáha práve tak ten biedny robotník ako chudobný remeselník alebo malý roľník. Áno, prácu potrebuje každý, aby mohol seba a svojich udržať, aby mohol ako sa na človeka svedčí vyžiť. Veď mimo povestných darebákov a nenapraviteľných ničomníkov nevieme si predstaviť človeka, ktorý by radšej chodil po pýtani a biedu trel, ako v páde poistenia mu práce zarábal svoju výživu poctivou a statočnou prácou svojich rúk.

Právo na prácu, rozšírením ktorého jedine možno zamedziť všetku nespokojnosť a stále rozmáhajúcu sa chudobu medzi obyvateľstvom, uznali veľkí mužovia ešte v minulom stoly. A síce vykladali právo na prácu takto: Človek v pôvodnom stave, keď žil ešte slobodne a nie vo sväzku štátnom, živil sa sám a síce lovom, rybárením, pasením dobytku a podobným zamestnaním. Štát však obmedzil slobodnú činnosť jednotlivcov a nedovoľuje mu viac, aby sa živil ako mu ľúbo. Práve preto povinný je štát poskytnúť každému svojmu občanovi príležitosť ku práci, z ktorej by mohol vyžiť. Keď tedy každý občan štátu má právo na prácu, povinnosťou štátu je poskytnúť túže každému.

Za právo na prácu v tomto smysle horlili

a bojovali vysoko postavení štátnici, ba aj sám Bismarck uznal právo na prácu v tom smysle, že štát povinný je podporovať nemajetných ľudí stojacich bez práce. Musíme však uznať, že ohľadom rozlúštenia otázky v horudanom smysle neboli patriční horlivci na pravej ceste, lebo sa rozlúštenie otázky v tom smysle, aby štát zaobstarával občanom prácu, jednoducho previesť nedá. Lebo vezmime si na príklad, žeby štát chcel podporovať priemyselníka v jeho remese objednávkami, stal by sa odberateľom výrobkov všetkých remesiel, potom by ale musel poskytnúť prácu i nezamestnanému advokátovi, lekárovi a ľuďom podobného zamestnania. Mimo toho štát, stanúc sa objednávatelom a odberateľom vopred určených výrobkov, hatil by týmto spôsobom celý vývoj a vynalezavosť techniky, lebo potom by si veru sotva kto lámal hlavu na tom, aby vynášiel človečenstvu ku poľahobe slúžiace stroje a prístroje, keď by sa mu to nemohlo náležite odplácať bez ukrivdenia ostatných, ktorí ani vlasom nepohli na hlavu. A štát by musel ohľadom na rovnosť všetkých priemyselníkov zaviesť rovnú odmenu za prácu v tom páde, jak by štát prevzal výroby. Krem toho keď by ale štát platil za neremeselnícku prácu, rozmnožil by sa ohromne počet takýchto stále nezamestnaných a títo by ani nemali nadostač takejto neremeselníckej práce a štát by nevystačil s peniazmi.

Ako z horudaného vysvitá, právo na prácu na ten spôsob, aby štát bol objednávatelom a odberateľom produktov, nedá sa naskrze rozlúštiť, lebo v takomto páde by povstali mohly nepredvídané následky, ktoré by sotva komu prajne poslúžily.

Jako vidno, štát, čo taký, nemôže na seba prevziať tú starosť, aby jednotlivcom zaobstarával prácu, aby sa o to staral, žeby žiadon taký nebol bez práce, kto chce pracovať. Tejto nehode dá sa len spoločenskou cestou odpomôcť. Áno spoločenskou cestou musí byť postarané o výživu práce nemajúceho ľudu, lebo keď nemá prácu, nemá zárobku, nemá chleba, biedi, hynie na tele a na duši, až konečne stane sa žobrákom a tulákom na farchu tých, ktorí pracujú a na farchu štátu, ktorý pre kadejaké zločiny musí chovať a ošetrovať v žalároch takých ľudí, ktorí by boli bývali v páde poskytnutia im v pravý čas práce, statočnými a poriadnymi občanmi štátu.

Odstránenie týchto následkov nútenej zahalky spôsobom, ako sme už hore riekli, aby štát bol odberateľom a objednávatelom u priemyselníkov, previesť sa nedá, ale sa ony musia iným spôsobom odtraňovať, a síce spôsobom

spoločenskou cestou zavedeným, a ten spôsob je tento:

poisťovať robotníkov na dobu keď ostanú bez práce;

zorganisovať dotaz po práci a viesť v každej obci soznam robotníkov bez práce a tých, ktorí ačpráve majú aký-taký majetok, predsa by ale chceli ísť s časom na čas pracovať kde inde;

zakladať robotnícke kolonie vo väčších mestách a rozmeranie štátnych pozemkov v menšie diely, aby i chudobnejší mohol ľahšie vziať do prenájmu kus poľa; a konečne

vykonávať práce z potreby, jako sú stavať cesty, priekopy, hrázde, čistiť lesy, regulovať rieky atď.

O týchto prostriedkoch prekazenia nútenej záhalky a o odpomožení biedy robotníkov, keď sú bez práce, prehovoríme budúce.

Slovo k rodákum.

Oná nevšedná húževnatosť, ktorú ľudári všestranne vyvíňujú a s ktorou známe svoje ciele v každom čase a na každom poli verejného i súkromného života napomáhajú a dosiahnuť sa usilujú, mala by byť v mnohom aj našim podielom. Veru naozaj v tomto učíť by sme sa mali od ľudárov. Nehovorím, aby sme si i všetky ich spôsoby účinkovania osvojili, — Bože nás uchovaj, — ale že ich vytrvalosť v účinkovaní je príkladná a nasledovania hodná, to sa odtajíť, to sa odoprieť nedá.

Lebo — darmo je, vyznať musíme, že pospolitý náš ľud uhorský — a menovite jeho slovenská čiastka, v politickom, spoločenskom, národnostnom ohľade až veľmi je zanedbaný od inteligencie. Slovač naša na seba nechaná v značných rozmeroch stala sa už korisťou chůfkam ľudárskym a tak zvaným: národným. Len vyššia prozreteľnosť ratovala jadro ľudu nám a jemu samému. — Kým na dobrý ľud tento nikto neparážal, kým o priazeň jeho nik sa neuchádzal, dotedy netečnosť naša, bárs nemiestna a posúdenia hodná, nebola aspoň ešte nebezpečnou a škodlivou: dnes ale, keď dotieravosť ľudárska a rojčivosť národných agitátorov s neobyčajným chvatom vrhla sa naň, — povinnosťou našou je pripojiť sa k nemu, ba stať si na čelo onoho občianstva, ktoré Bohom a prírodou, — čo kost z kosti a krev z krvi našej, nám je sverené. My povinnovatí sme ukázať mu cestu vlastenectva a viesť ho po nej tak, aby sme vlasti a svedomiu svojmu smelo mohli vydať počet z účinkovania nášho.

Časté sú ponosy o panslavistickom a ľudársko-ultramontánskom smýšľaní istých kruhov slo-

venských: nuž keď je tomu tak, tedy vina toho padá v najväčšej miere na nás, na hornouhorskú inteligenciu. Lebo veď nie ľud sa odtiahol od svojej inteligencie, ale táto vzdala sa ho, opustila ho a málo dbala oň. Úlohou inteligencie je ale vodiť spoluobčanov svojich na nižšom stupni vzdelania sa nachodiacich, tak ako rozum človeka povolaný je riadiť a spravovať veškerú činnosť jeho.

Nuže tedy, rodáci moji, vy, ktorí kvet ľudu nášho tvoríte, zaujmite už raz postać svoju, — ktorú i tak hriech bol opustiť, — staňte si na čelo ľudu. Vstúpte do jeho spolkov, — utvorte mu nové a prevezmite ich správu do rúk usposobených: a v spolkoch týchto — starých i nových — panovať bude duch ten, ktorý vy do nich donesiete, vypestujete. — Lebo veď náš ľud tiež chce i dáko duševne žiť; i on požaduje duševný pokrm — a berie ho tam, kde sa mu ho dostane, od tých a takých, akí mu ho poskytnú. — Nuže tedy dajte mu ho vy, ktorí ste k tomu nielen oprávnení, nielen povolani, ale aj povinnovatí. Zaopatrite ľudu prostriedky vlasteneckej výchovy školskej i spoločenskej, pesujte u nich ducha národného rozvažným spôsobom v pravde a práve: a nebudete mať príčiny, žalovať sa na panslavismus a piatočnictvo.

Ale keď u nás, — bohužiaľ, — práve táto tak mnohé a sväté povinnosti majúca inteligencia je netečná, ospalá, pohodlia milovná a nepolitická!

Nuž učme sa od protivníkov!

Týmto nič nenie nepatrným, nič zbytočným. Oni sú všade so svojimi účelami, pracujú úsilne vo dne i v noci — a my len kedy-vtedy i to len «aby sa zdalo, že niečo robíme.» Nám zdá sa byť dostatočným mať svoje presvedčenie, ale že by sme sa usilovali takové aj rozšíriť, iným ho sdeliť, o to sa už nestaráme. No ale my máme spôsob i prostriedky denne poučiť sa o vývine a napredovaní ducha, času; nie tak chudobný a s neresfami života zápasiaci ľud. Tento potrebuje nás, aby sme ho poučili, jemu to, čoho sa dočítať, dovedieť nemôže, sdelili, vysvetlili a strovitelným urobili. To je naša úloha, — to je naša povinnosť. Dost dlho sme ju zanedbávali na stratu a újem ľudu na nás odkázaného a na škodu vlasti a národa. Teraz ale, keď sa protivné prúdy zjavily; keď húževnatí, odvážliví ba dotieraví odporníci oči otvorili nám: tu je čas, — tu oná dvanásta hodina, v ktorej chytiť sa treba s chuťou do práce.

Pravda ťažká a namáhavá to úloha, no plneniu obfažných povinností praje a mzdu udeľuje nebe. Užnať a vyznať nám nutno, že mnoho sme zanedbali, že o mnohom ani len nerozmýšľali sme,

že ľahostajní, nedbanliví sme boli — no a treba sa nám premeniť. Poznajúc úkol svoj a povinnosť svoju, jedonkaždý lapme sa do práce a nový život vznikne na nivách Horno-Uhorska, k blahu spoločnej matky vlasti a jednotného národa.

Pravdomil.

POLITICKÉ ZPRÁVY.

Nový člen magnátskej snemovne. Kráľ vymenoval za doživotného člena magnátskej snemovne Štefana Bittóva, bývalého ministerského predsedu. Týmto vymenovaním vyznačený bol jedon z najväznejších mužov nášho verejného a politického života.

Štefan Bittó narodil sa roku 1822-ho v prešporskej stolici v obci Sárosfa. Po skončení škôl bol stoličným úradníkom v mošonskej stolici a roku 1848-ho zvolený bol za vyslanca. Po zložení zbrane pri Világoši odišiel do cudzozemka, roku 1851-ho byvše ale omilostený, vrátil sa nazad do Uhorska, a tu žil na svojom statku. Roku 1861-ho a 1865-ho bol zvolený za vyslanca, taktiež bol členom zákonodarského sboru aj po zpätuvedení konštitúcie. Na sneme pridružil sa k Deákovej strane, ktorý si ho pre jeho pilnosť, pracovitosť a zručnosť veľmi obľúbil. Tehdajší ministerský predseda gróf Július Andrássy ponukol mu po odstúpení Boldizára Horvátha ministerstvo pravosúdia. Bittó nabídku prijal a ministerstvo pravosúdia viedol od júna r. 1871-ho do septembra r. 1872-ho. Zatým bol vyvolený za predsedu snemovne ablegátov. Po padnutí Szlávyho vymenoval ho kráľ 21-ho marca r. 1874-ho za ministerského predsedu, ktorú hodnosť zastupoval až do 2-ho marca r. 1875-ho. On bol posledný ministerský predseda, ktorého vláda pozostávala čisto z Deákovej strany.

Zatým bol ešte dlhší čas vyslancom, neskoršie ale nedostal mandát. Teraz ho kráľ znovu povolal na pole zákonodarstva.

Krajinské záverečné účty z minulého roku. Najvyššia účtovná stolica už zostavila záverečné účty z minulého roku. Najbližšie uverejní výsledok hospodárenia minulého roku.

Poisťovanie robotníkov. Z poverenia ministra orby *Darányiho* v Zadunaji robia sa predpráce ku založeniu spolku, ktorého cieľom bude poisťovanie robotníkov na život a proti nehode. Spolok sriadený má byť na základe vzájomnosti a jeho členovia, bez ohľadu na vek, za veľmi malý týždenný poplatok dostali by v páde práceneschopnosti zapríčinenej nehodou riadnu podporu a v páde smrti pozostavší členovia ich familie dostali by vopred poistený obnos. Jak pokus tento dokáže, že takýto spolok je životaschopný a osožný, tak budú i na iných miestach tomuto pododné spolky založené.

Bursová daň. Jako vieme, na jaseň začne snem pojednávať návrh zákona o bursovej dani. Zajímať bude tedy et. čitateľstvo, koľko osohu donáša štátu táto daň v Rakúsku, kde je zavedená už od roku 1893-ho. Viedeňská kupecká a priemyselová komora v tohoročnej zpráve uverejnila na túto daň vzťahujúce sa výkazy. Dľa týchto výkazov obnášala bursová daň roku 1898-ho 952.236 zlatých, v predošlých rokoch bola vždy menšia. Z tohoto vidno, že bursová daň u nás, kde je obeh bursy o moc menší než vo Viedni, nepreplní veľmi štátnu kassu.

Ministerská porada. Ministri, ktorí teraz z väčšej čiastky zdržujú sa na vidieku a odpočívajú, koncom tohoto mesiaca prídu do Budapešti a celou silou prichytia sa znovu do práce. Hneď začiatkom septembra bude ministerská porada, na ktorej ustália, že čím sa bude snem najsamprv zaoberať. Zatým ustália ministri krajinský rozpočet na budúci rok a prichystajú viac súrnych predlôh, ktoré bude snem hneď po zasadnutí pojednávať.

Z Rakúska. Rakúsky ministerský predseda gróf Thun bol minulú sobotu u kráľa v Išli. Pri tejto príležitosti gróf Thun predniesol kráľovi rakúske politické rozpoloženie, ktoré veru neni najružovejšie a predostrel návrhy, pomocou ktorých chce uviesť poriadok v Rakúsku. Nás sa táto vec len natoľko týka, že gróf Thun radil sa s kráľom aj o otázke delegácií. Prv než sa v tejto otázke stane rozhodnutie, náš ministerský predseda Széll pôjde do Viedne kde sa bude radiť s rakúskou vládou a potom odcestuje do Išlu ku kráľovi, aby mu predniesol stanovisko uhorskej vlády. Tieto porady budú najbližšie zadržané.

Z Francúzska. Pojednávanie Dreyfusovej pravoty trvá bez prestania a bude trvať ešte asi 2 týždne. Z vypočutých svedkov mnohí svedčia proti a mnohí za nevinnosť Dreyfusa. Rozčúlenie v obyvateľstve ustavične vzrastá, tak že keď príde k výroku, bude snáď celé obyvateľstvo Francúzska v boji medzi sebou.

Prichyťme dietky ku práci!

No už aj to chcú, aby dieťa pracovalo!

Tak zvoláte drahí rodičia, keď nápis tento prečítate.

Ale sa ani nedivím!

Dieťa je ku zábave a nie — ku práci stvorené! Jeho práca je zábava a práve preto človek je najblazenejší v tomto veku.

Zato predsa len to chcem povedať, že majú rodičia za včasu na to bedliť, aby dietky svoje ku práci privykali.

Pravda, že práca táto nemá záležať z koptania, orania alebo dreva rúbania. Nech je to diefafu hračka a predsa nech sa za prácu počítuje.

Dajme im ku pr. posbierať rosypanú fazuľu, drevo nosiť, čo hneď aj len po polienku, keď nám dačo padne, nech to zodvihnú. Vôbec neprekážajme deti v tom, keď chcú takéto «práce» vykonávať. Lebo s tým navyknú ku práci, zoškľivia si lenivosť až do pozdneho veku.

Sú rodičia, ktorí ešte aj odrastlejšie dietky takto upravujú na poriadok:

— Choďte sa baviť, práca není pre vás!

To je nie v poriadku. Lebo túžba po práci sa u dieťaťa chytro vyvine. A tak — pri takom zaobchádzaní — len ubijame v ňom túto vznesenú túžbu. Dieťa potom i v dospeljšom veku myslí na hračky a bude od každej opravdivej práce bočiť.

Starodávne príslovie hovorí, že «príklad fahá.» Teda nech rodičia aj v práci predchádzajú dobrým príkladom. Nech vidí dieťa zavčasu, že koľkým ustávaním vyhľadáva otec každodenný chlieb. Kedy len môže, nech pritiahne dieťa svoje ku práci. Roľník nech pojme so sebou chlapca na pole a nech povolí, aby mu tam v ľahších prácach pomáhal. Matka nech priučuje dcéru ku kuchyni. Nech jej slúži za príklad, koľko starosti, nesnádze má dobrá domáca gazdina. Lebo: jaký otec, taký syn; jaká matka, taká Katka. Nepadne ďaleko jablko od stromu.

Dojímavé príklady možno čítať o tom, že jakú pracovitosť znajú vyvinúť ináčie maloleté, slabé deti. Kto by už nebol čítal alebo počul tú krásnu vyprávku, jako jedon malý chlapec svoju chorú matku prez celú zimu — na chrbte donášanými suchými halúzkami — okuroval; jako jej malé dievča varilo a v chyži upratúvalo.

Áno, lebo ich život za včasu priučil ku práci.

Preto navykajme aj my deti svoje k tomu. Lebo veru nebude väčšieho pokladu, väčšej istiny pre ne, jako chuť ku práci.

Majetok, bár jak je veľký, snadno sa môže minúť. Ale keď má dako nielen dve práce schopné ruky, ale aj chuť ku práci: ten nech sa neľaká života a jeho farchy.

Keď medzitým na to upozorňujeme rodičov, žeby dietky svoje zavčasu navykali ku práci: ani za svet nechceme, aby dietky svoje pred časom ťažkou prácou zabíjali!...

Všetko má svoj spôsob a čas. Preto i tu sa treba múdrej miernosti pridržať. Nedovoľme, aby dietky také predmety dvíhaly, ktoré prevyšujú silu ich. Pozorujme, žeby sa im patro od ťažkej práce nezhrbalo. Slovom, nasledujme tu podotknuté rady pri navykaní dietok ku práci! *Istý.*

Moje piesne.

Čo všetko som už ospieval!

Nebo i zem, — leto, zimu,
Mladosť, krásu, hory, doly;
Nezabudnul ohňa, dymu — —
No tie všetky — pekne-krásne
Ta do koša pošly básne.

Ospieval som chýr a slávu
I priateľstvo druhov verných;
Hrmieval som hromom hnevu
Nad podlosťou zradcov čiernych —
No hnev, zápal — pekne-krásne
Pominul sa sťa tie básne.

No najviac som predsa spieval
O tej krásnej, drahej deve,
Ktorú ľúbil som a to viac
V skutočnosti nežli v speve —
Dnes mojou je! — pekne-krásne
Do ohňa som hodil básne.

Láske k vlasti a slobode
Venoval som mnohé piesne,
No tá láska, zápal, túžba
Doniesla mi samé tiesne —
Spútaný som, — pekne-krásne
V sväzku v kúte ležia básne.

Ideále plály v hrudi,
Novým piesňam podnet daly:
V svetskej próse, v trudnom žiti
Vidiny kde by sa braly? —
Ztratily sa, — pekne-krásne
Zanikly s nimi i básne.

DOPISY.

Z Vila-Ludrovej, dňa 20. augusta.

Vysokoctený pán Redaktor!

Z každého okolia, takmer z každej obce čítam v tomto našom milom a obľúbenom časopise dopisy, len z našej dediny tak zriedka dopisujú čitatelia týchto novín, a viem že aspoň 8 výtiskov chodí do Nemeš- a Vila-Ludrovej, tak beriem pero do ruky ja, aby predsa aj o nás vedeli iní čitatelia že žijeme. Opíšem aspoň ako stojíme s prácou a s úrodou.

Lúky sme s Božou pomocou skončili pri dosť dobrom čase, sena bolo voľačo menej, nežli lanského roku, ale len miestami, miestami bolo viac. Ďakovať Pánu Bohu i za to. Teraz sme už začali kosiť žitá, ba zväčša sme ich už aj s poľa domov posväzali, s tými sa môžeme pochváliť, ba čo poniektorí omlátili pre slamu na proviesla a niektorí i pre múku, nuž keď sa jeden družému pochváli, že starú mieru dá z kríža, vtedy sa môže rátať za dobrú úrodu; aj pšenice sú dosť pekné, len že teraz už voľačo menej budú podsýpať ako lanského roku.

Jačmene už tiež dozierajú, ale ani tie sú nie také, ako by mali byť, na tých je hrubá kožka, ovos je tiež teraz bohato obrodnený, lenže toho u nás málo sejú, u nás je len vo zvyku žito, pšenicu a jačmeň. Pohánku už len dvaja majú toho roku. Švábky bude u nás málo, lebo i hnije a za druhé chrústy ju veľmi žerú, v daždi padla choroba na ne, lebo vñate už očernely a schnú a časy sa nám na daždivé premenily, tretí deň prší, čo nám je neprijemné lebo to je veľká bieda na roľníka keď v čas žatvy mnoho prší.

Aby som nezabudnul, musím pripomenúť, že predošlú nedeľu mali školské deti majáles, neviem či ešte dakde tak neskoro sa majálesi vydržiavajú; prvé roky býval vždy pred senami, ale teraz im bol mladší učiteľ na manévroch, preto bol odložený.

S Bohom

S. Kalužan.

Z Hernádskej doliny, 15. augusta.

Veľactený Pán Redaktor!

V 30-tom čísle „Krestana“ v chýrniku ľutuje ktosi markušovského učiteľa preto, že po 55ročnej službe nedostal žiadneho krížika, lež že mu len minister výučby Wlassics vyslovil písomne vďaku a uznanie. Za toto robí zodpovednými liberálov, ktorí mu vraj ani strieborného krížika nedoprajú.

Ja som toho presvedčenia, že otázný pán učiteľ má dosť „krížikov“ a tak úplne sa uspokojí s uznaním zásluh a vyslovením vďaky so strany ministra. Jedno ale musím podotknúť, to totižto, že tí páni, ktorí teraz tak ľutujú markušovského učiteľa, tomuže dosť krížov,

— trápenia — zapríčinili odťahovaním štolárnych dôchodkov.

Otázný učiteľ išiel s veľmi malou penziou na odpočinok, a že tak malú pensiu dostal, toho príčinou sú ľudárski rytieri, ktorí dôchodky pána učiteľa tak úzkoprsne vykázali. Správny výbor učiteľského pensijného fondu mohol za základ ustálenia pensie iba to vziať, čo bolo vykázané ako dôchodok.

Pán markušovský učiteľ by sa iste lepšie potešil, keby dostal väčšiu pensiu, než jakémukoľvek krížiku.

Pravdomluvný.

Sielnica, dňa 20. augusta.

Veľactený Pán Redaktor!

Čas žatvy je pre nás hospodárov iste najvýznamnejšou dobou v roku, lebo len vtedy vidíme aké ovocie nám donesie celoročné namáhanie. A preto i ja chcem niečo sdeliť et. čitateľom ako stojíme so žatvou.

Žatva je už v prúde, ačkoľvek tiež neskoršie než po iné roky; čo zapríčinilo daždivé počasie. Žitá sme už sožali, lenže pre ustavičné dažde nemôžeme ich domov posväzať; väčšiu čiastku sme už síce dostali domov, ostatné ale mokne na roli. — Čo sa týka ostatných plodín by sme tiež dobre stáli, len švábka nám zkasu berie, čo je pre nás najväčšou pohromou.

Keby nám len Otec nebeský poprial chvíle, tak by sme mali žatvu uspokojujúcu; lenže ak i naďalej takéto počasie potrvá, nuž to nie veľmi chýrne bude s nami vyzeráť.

Chráň nás Pane Bože od všetkého zlého a popraj nám chvíle.

S úctou

Dobreprajúci.

Hájme užitočných vtákov!

Podáva: *Juraj Bocsek.*

(Pokračovanie.)

Užitočnosť vtáctva ukazuje sa hlavne v tom, že ustavičným pustošením chrobače zamedzujú týmto škodlivým zvieratkám, aby sa tak náramne rozmnožovali vtedy, keď je ich ešte nie veľmi mnoho. Jeden žltohlavý králik v klietke potrebuje do roka potravy 200 lotov, ale na slobode a pri slobodnom pohybovaní potrebuje ešte viac. Potrava tohoto malého vtáčika pozostáva zväčša z lišajových vajec, z listových vší a z drobných húseníc, a tak si môžeme pomysleť, že počet ročne skrz toto vtáča sožratých červíkov prevyšuje 3 do 4 milióny, a keď povážime že toto malé zvieratko vyliadne ročne 6—10 mladých, ľahko dá sa vyrátať, že jak veľká zásoba potravy je pri jednej rodine, a jak hrozitanským spôsobom nivočí škodlivú chrobač.

Na dokázanie veľkej škody, ktorá z pustošenia vtáctva a z veľkých oškodeń skrz chrobač

pochodí, spomením len jeden pád, ktorý si veru všetci musíme k srdcu pripustiť.

Fridrich Veľký pruský kráľ, aby na piesočnatej zemi Brandenburska ním dochovávané obľúbené čerešňové stromy, pofažne ich chutné ovocie pred vrabcami ochránil, nariadil kynozenie vrabcov, a za každú vrabcu hlavu určil odmenu 6 halierov.

Prirodzená vec, že nemeckým šuhajcom sa táto zábavka veľmi zaľúbila a prichytili sa aj s celou silou do pustošenia vrabcov. Avšak behom niekoľko rokov vidieť bolo smutný následok nerozmysleného pokračovania a kynozenia vrabcov, lebo nielen že na ovocných stromoch sa ovocie nerodilo, ale ani len lístočka na nich nezostalo, lebo následkom pustošenia vtáctva húsenice obzraly aj listy stromov.

Keď to Fridrich Veľký videl, prinútený bol svoj rozkaz ohľadom kynozenia vrabcov späť vŕtiť, a krajinská pokladnica oslobodená bola od pár tisíc zlatového výdavku.

V práve minulom čase aj v našom hlavnom meste znelúbilo sa čvirikanie vrabcov aristocrácii, a zaviesť chceli tiež kynoziacu válku proti vrabcom, živoriacim sa v museálnej zahrade a na promenádach, ale cieľ ich sa nepodaril následkom zakročenia obrancov vtáctva, a roztopašní vrabci aj naďalej vesele čvirikajú pokračujú v pustošení škodlivej krobače po našich ovocných stromoch.

Ze počet vtáctva upáda, tomu je na príčine z čiastky prostredne, z čiastky ale bezprostredne sám človek. Prostredne tak, že pozbavuje ich miesto na nesenie vajec, odpočinku a ukrytia sa veľkým vyťínaním hôr a odstraňovaním ovocných stromov a kríčkov pokraj ciest a po mezdách posadených. Rozhodne musíme odsúdiť ten mýlny náhľad, že gazdovci naši z brázd rôľ všetky stromy a kríčky dajú vyťínať a vyhovárajú to tým mýlnym náhľadom, že tieň stromu — v ktorom oni sami neraz si odpočinuli — škodí vývinu rastlínstva.

Dobre vieme to, že strom z nižšej vrstvy zeme nemá potravu, teda neužíva tú zem, čo rastliny ku vzrastu potrebujú.

V cudzozemsku keď nahliadli, jak veľké škody nastúpily preto, že vyťínali stromy, čím sa odnímali vtáctvu miesta na rozmnožovanie, a potom že sa škodlivá červač rozmnožovala, posilovali sa umele vystaviť vtákom hniezda ku rozplieneniu sa, robili im búdky na hniezda a porozkladali ich po poli.

Pokazenie takýchto umele vystavených hniezd a miest na plodenia sa prísne tresce. Takto dosiahnu dvojité cieľ, s jednej strany bránia drobných vtáčkov, s druhej strany ale rozmnožujú ich užitočnú prácu v kynození chrobače.

Vystavovanie takýchto búdok na hniezda sa aj u nás veľmi odporúča a ich vyhotovenie je veľmi jednoduché.

Každý z nás, kto aspoň ako-tak stará sa o osud spevavých vtáčkov, vďačne to vezme, keď prehovorím jedno-druhé o zimnom kŕmení užitočných vtáčkov.

Takýto krmníček vyhotovil pán Dittrich v Reichenbachu. On už od rokov v zimnom čase vystavuje tieto domčeky a má veľkú radosť, keď celý vidiek pokrýva sňah a ľad a tí najrozmaniťjší vtáčkovia najdu u neho prikrytý stôl, mnohé drobné zrnká, semeno, tekvice, uhorky atď.

Báči Dittrich ale ani nežaluje sa na pustošenie červíkov, húseníc a iných škodných chrobákov, vtáčkovia jeho, ktorých on počas hladovania tak úprimne opatruje, strovia všetku škodlivú chrobač v jeho zahrade.

Vždy počúvame žaloby, že umenšuje sa počet našich užitočných vtáčkov. Sú vidieky, v ktorých už fažko počuješ vtačí hlas, kde isté fajty vtáčkov prenasledovaním a kynozením celkom vyhynuly. Žiaľbohu ale aj to vidíme, že umenšovaním sa počtu osožného vtáctva náramným spôsobom rozmnožujú sa aj pohromy, ktoré zastihujú naše hospodárstva, a rozmnožuje sa aj počet škodlivej chrobače.

O užitočnosti spevavého a iného vtáctva v prvom rade máme presvedčovať mládež a priučať ju ku hájeniu vtáctva; preto už v ľudových školách potrebné je zasvätiť niekoľko hodín tomu, aby sme dietky priučili k hájeniu vtáctva.

Pastieri, poľní robotníci, menovite ale nezralé chlapčiská, školské deti znivočia tisíce a tisíce vajčiek a robia to výlučne len z roztopašnosti, lebo vypitím vajec alebo upečením malých neoperených vtáčkov hlad svoj neukrotia.

Malo by to byť zase len úlohou ľudových učiteľov, aby mládež i vyrastlých jednako oboznamovali s tým veľkým osohom, ktorý donášajú nám istí vtáčkovia, a rozptýliť tú mýlnu mienku a poveru, ktorú privlastňujú nevedomci jednotlivým vtákom.

Vtáčik obletujúci okolo nášho domu a zahrady za osoh, ktorý nám donáša, veru málo čo požaduje od nás. S milou dôverou robí v blízkosti našej svoje hniezdo, starostlivo liahne svoje drobné vajčeka, u prostred tisíc starostí vychováva svoje mladé, a keď by už mal vidieť dorastať mladé, chalan strežiaci na ne, orabuje ho o blaženosť, a potom vidíme ako pomaly hynú mladé, na cverne priviazané a sem-tam sa beznádejne pohadzujúce vtáčatká. Na seba zanechané a od mladých svojich obrané staré vtáča ale vo veľkej boľasti svojej zanechá miesto svojho doterajšieho domova — a letí ďalej, a vidiek nášho domu a

našej zahrady zostane bez sladkého spevu vtáčkov len osov donášajúcich.

Nuž nech je snahou každého pravého človeka, aby tento surový prúd zo srdca nevedomých ľudí, zvlášte ale zo srdca detí vypúdil a tiež zabránil užívanie flóbertky a gumovej strelky. Máme stať v službu krásy a cnosti bez nárokov.

Nech je všetkých nás vrelou žiadosťou ochraňovať malé bezbranné vtáčatká, ktoré okolo nášho domu čo dobrý priateľ obveselujú nás svojim príjemným spevom.

V článku tomto len tých vtákov mienim spomenúť, ktorí sa takmer výlučne chovajú z larví, húseníc, lišajek a drobných červíkov, ďalej takých, ktorí chovajú sa zo šásek a chrústov. Užitočné vtáčstvo roztriedim do skupenín a o každej rozpoviem, čo je o nej potrebné znať.

I. skupenina, skupenina slávikov, sem patria:

1. slávik,
2. červienka,
3. svetlohrvôtkový slávik,
4. červeno-chvostý slávik,
5. zahradný slávik,
6. obyčajný slávik.

Niektoré z nich zdržujú sa v horách, iní v hájoch a v ovocných zahradách, a hniezda si robia obyčajne v hustom kroví. Ponevác si hniezda obyčajne nízko robia, ich mladé vystavené sú často malým dravcom a rozpustilým deckám. Ich potrava pozostáva: Z mravcov, menších lišajek, a z hladkých húseníc.

II. Mucholapáč.

Hľadá najradšej muchy, ktoré v letku veľmi obratne chytá, ale žerie aj iných chrobákov a preto žije v zahradách.

III. Strakoši.

Zobák majú taký, jako draví vtáci nakoľko vrchná časť zobáka je končitá a háčkovitá. Sú veľkí mordári, zbojníci, hlcú rozličných chrobákov, muchy, lišaje, osy, nivočia ale aj našich drobných vtáčkov, ktorých napchnú na trň alebo vtlačia medzi dve rásochy.

Pre toto posledné pustošenie nezaslúžia aby boli veľmi šetrené.

IV. Trasoritky.

Brázdová trasoritka.

Horová trasoritka.

Žltá trasoritka.

Miernu zimu ztrávia tu, ale keď je tvrdá zima, tahajú do teplejších krajov. Živia sa len z chrobákov, preto sú aj veľmi osožné. Za pluhom orá-

čovým, v čerstvo vyhodenej brázde s veľkou chuťou sbierajú na povrch vyhodenej pandravy, chrobákov červíkov. Hniezda majú na zemi, preto aj často bývajú vyrabované. Človeka sa neboja, a keď je prihodné počasie aj dva razy majú mladé.

(Dokončenie nasleduje.)

BESEDNICA.

Nedeľa robotníkova.

— Napísal: Alex. Bouvier. —

Po celý týždeň Jakub vstával za svítania; či bol vetor, či sňažilo alebo pršalo, s bledým svitom vychádzajúceho slnka prichádzaval do fabriky.

Od rana do večera koval kladivom rozžeravené železo na nákovy, prechádzajúc od vihne ku nákovy a od nákovy ku vihni.

Domov vracal sa večer unavený, vysilený a tichý, ale nikdy si nestážoval; jak pri odchode tak pri návrate dal svojej ženuške bozk muža, ktorý miluje a túžil po nedeli, nie však aby mohol leňošiť, oh, nie!

Tešil sa nedeli pre to, že bude môcť vyjsť do slobodnej prírody so svojou Annou na celý deň, aby s ňou mohol užiť jednu čiastku z desiatzlatového zárobku, ktorý si vydobil svojím znojom — krvou tých bojovníkov, ktorým je bojištom fabrika.

* * *

Prišla nedeľa so svojou slnečnou žiarou.

Prebudil sa, keď kukučka v hodinách stenových zakukala, aby ako riadne zobudila Jakuba. Zprvu bol pre to trochu nepokojný, potom usmejúc sa napadlo mu, že si dnes môže pohovet v posteli až do bieleho dňa.

Cheel si ešte zdremnúť, ale zvyk včasného vstávania, ktorý sa mu stal už prírodou, nedovolil mu zavretí oči; obracal sa na ľavo, na pravo, na znak, položil si hlavu medzi vankúše... Všetko marne!

Anna ho netrpelive napomenula:

— Keď už sám nespíš, nebuď aspoň iných!

Jakub je ešte len niekoľko týždňov ženatý; zbožňuje svoju ženu a myslí si:

— Úboha ženička! Jaký som bezohľadný že ju vyrušujem!

Vstal. Rýchle sa oblečie a v malej chvíli zametie a opráší izbu.

— Ač sa prebudi — myslí si Jakub — bude jej treba len obliecť sa a potom vyjdeme do lesa.

Jakub má prácu už v krvi, musí sa stále niečím zamestnávať.

Vzal metlu, zamietol podlahu; oprášil nábytok; potom vyčistí šaty a obuv. Keď strká veľkú svoju čiernu ruku do topánok Aniných, musí sa zasmiať.

— Jako možno len mať také malé nohy?

* * *

Annú prebudil jeho smiech.

— Pst!

Po prstoch — bosí, aby tak riekol — kradne sa ku lúžku svojej manželky.

— Čo hovoríš?

— Nič, milá moja! Spi len...!

— Ale čo robíš, prosím ťa?

— Trochu sa oháňam uterákom v našej malej domácnosti, aby sme si mohli rýchle vybehnúť do poľa až vstaneš.

— Ty si veľké dieťa, choď... objím ma. Vstanem i ja hneď.

— Pánboh chráň! Zostaň len, dnes je nedeľa a preto pôjdem nakúpiť sám čo treba.

— Nevystrájaj hlúposti!

— Ale jaké hlúposti? Teraz vezmem hrnček na mlieko a prinesiem ti kávy, jako pani kňaznej.

— Ale, Jakub...

— Ani muk.

A ústa kováčove vtisknú mlaskavý poľubok na ružové lice Anino.

— Počkaj — hovorí žena vracajúc mu poľubenie, — mám ťa veľmi rada!

Jakub ide cez dvor a tak vesele si pospevuje, že ho počuť až na ulicu.

Zajde k mliekárke a k pekárovi.

— Dajte mi pšeničného chleba a masla; nedela nenie každý deň.

* * *

Vyjde z obchodu a na ulici sa potká s priateľom, kamarátom z fabriky.

— Tys' tu?

— A tys' tu?

A priateľsky stisknú si pravice, div že si ich nerozmliáždia.

— Čo, Jakub, nepadla by ti dobre decovka bieleho vína?

— Na môj' veru na lačný žalúdok!

Hrdlo kováčovo je horiaca šachta; vyschlo za celý deň pri vyhni; hotový zárodok požiaru, ktorý uhasiť nestačí len jedna flaška.

Pijú tedy pollitra, druhý i tretí polliter, iní priatelia šli okolo krémy, i pozvali ich ku sebe. Rozprávajú o fabrike, o starších robotníkoch atď.

Náhle sa Jakub rozpamätal, že ho doma čaká jeho Anka.

Potrasie ruky priateľom, vezme hrnček s kávou, pšeničný chlieb a chce odísť, keď ktosi so smiechom sa ho opýta:

— A čo to nesieš?

Jakub je touto otázkou trochu zarazený, ale hneď odpovedá:

— Raňajky svojej žene!

Všetci sa hlasite rozosmiali. Chudák Jakub je celý pomätený.

— A to ty chodíš nakupovať?

— Perieš aj spodné šaty?

— A variš tiež?

— Nechcel by si ísť za kuchárku?

— A či ti žena pomáha, keď posteľ postieláš?

Takéto otázky sypaly sa na Jakuba.

* * *

Jakub je silný chlap a dobrák; ale predsa čelo jeho pokrylo sa vráskami. Nemá rád, aby sa mu kto posmieval... Ktorýsi z priateľov, aby zamedzil srážku, pojal Jakuba za ruku stranou a hovorí mu:

— Počuj, kamarát, hovorí k tebe priateľ. Máš svoju ženu rád a toto robíš, aby si sa jej zavďačil... je to pekná pozornosť od teba! Ale nenie pekné od tvojej ženy, že ti to robiť dovoľí... robí ťa to smiešnym.

— Sám som to chcel!

— Nič nevadí; ona by to predsa nemala dopustiť!

— Nehovor mi to!

— Počkaj, pripime si, a teraz buďme tak, jako by ti nebol riekol nič... Ja vieš, riekol som to k vôli tebe... inak — vieš... No, na tvoje zdravie, Jakub!

A Jakub pije, pije a pije. Odišiel z domu o ôsmej hodine rano a teraz — bily už dve odpoľudnia, keď spitý, vrávorajúc, s čelom hrozive zachmúreným, so zubami zaťatými a rukou kľčovite stískajúc uško hrnčeka navracal sa do svojho čistého príbytku.

* * *

Auna vstala, jakonáhle bol jej manžel odišiel; pekne čisto sa obliekla, potom vyňala zo skrine sviatočný odev Jakubov, biele spodné nohavice, pekne vypigľovanú košeľu ako sňah a všetko rozložila na posteľ. Potom sa ešte raz ohľadla v zrkadielku a čakala... Čakala hodinu, dve, zmocnil sa jej smútok... otvorila okno a dívajúc sa na cestu čakala ešte hodinu.

Potom odišla od okna a rozplakala sa.

O hodinu zatým sňala si s hlavy čepček so stužkami, odložila šál. Slzy uschly jej na lícach a prsá zdvíhaly sa jej vzdychaním. Čakala ešte hodinu, a...

Dvere sa rozletely úderom päste...

Jakub vnišiel; hodil žene k nohám hrnček s kávou, lapil ju za rameno a silne ňou zatriasol zkríknuc:

— Tak za koho že ma máš, ty ničomnica... há? Myslíš si, že máš s chlapcom do roboty, čo?!

A na Annu padly i údery... ale úbohá neplakala už viac.

* * *

Hodní sú to ľudia, tí kamaráti!

A tak teraz Jakub je hlavným stĺpom v kréme, v nedeľu a pondelok nikdy v nej nechybuje.

A pekná Anna... Ah, úbohá, veď to už nenie ani ona!

Pri rajskej bráne.

— Východná legenda. —

Zomrel človek a prišiel ku rajskej bráne. Zaklopal a chcel vniŕ. Tichý, vážny strážca raja vyšiel mu hneď v ústrety.

„Chceš k nám?“

„Áno.“

„Tu len dobré duše sídlia. Si dobrý?“

„Neviem.“

„Len hovor, nestyď sa a nezatajnj nič. Ale sa ničím nechváľ! Čo si vykonal za živa dobrého, komu si preukázal nejaké dobrodenie? Lebo len dobrodením môže človek byť spasený — to vieš!“

Človek stál. Mlčal, nemohúc si spomenúť na svoj nejaký dobrý skutok. Minula chvíľa.

„To je určená chvíľa,“ prehovoril strážca. „Jako vidíš, nemôžem ťa vpustiť.“

„Počkaj trochu,“ prehovoril človek chvejúcim sa hlasom. „Len okamžik ešte, snáď si predsa spomeniem.“

Ale nerozpamätal sa na nič — nič — na žiaden dobrý skutok za celý svoj život. Ale prišlo mu na um tisíce nepravostí, ktorých sa nedopustil proti Bohu, ktorý odpúšťa, ale proti ľuďom, ktoré odpustiť nemožno.

„No vidíš,“ riekol konečne strážca. „Uznáš sám, že ťa vpustiť nemôžem. Sme tu duše dobré ale pevné. Odíď!“

Odchádzala duša k miestu večného zatratenia. A strážca raja zavrel svoje okno.

„Ty, strážca,“ zvolala duša obrátiač sa.

„Čo chceš ešte?“

„Nestačí toto? Predvčerom než som umrel, kráčajúce odľahlou nlicou, potkal som starého prašivého psa. Ľudia ho vyhali, odkopli od svojich prahov. Pes klesol dokonávajúce. A ja sobnúce sa k nemu, pohladil som ho po hlave. Nestačí to — je to jediné dobrodenie, na ktoré sa môžem pamätovať v celom mojom živote...“

„To stačí. Poď, vojdi!“

O cieľuprimeranom obrábaní pôdy a o dobytčom a umelom hnojive.

Z poverenia Gazdovského spolku trenčianskej stolice napísal:

Franc Jattka.

(Dokončenie.)

Teraz ale, keď s roka na rok žito, jačmeň a cukrovú repu odpredáme, tedy predáme aj to, čo tieto články zo zeme našej odtiahly. Čo bude toho následok? To, že taký peňažný vačok neni, ktorý by sa konečne nevyprázdnil; tak je to aj s našou zemou. Rastliny s roka na rok životné látky zo zeme našej vytiabnu a jestli tie nenahradíme, nuž kedysi predsa sa roľa naša vyprázdni, stane sa mlkvou a nebude donášať úrodu. No a my s roka na rok väčšiu úrodu chceme dosiahnuť, nuž potom, keď nemáme dostatočného maštalného hnoja, obrátiť sa musíme ku umelému hnojivu.

Všeobecne známe umelé hnojivá, ktoré fosfor obsahujú, sú: múčka z kostí, superfosfat, Thomasova múčka. O poslednom poznamenat musím, že dorába sa v železných lejárnach a tiež obsahuje v sebe fosfor a preto nadrobno umletý tiež dochodí ku gazdom jako dorábané hnojivo. Tieto dorábané hnojivá vedľa tobo sa predávajú, koľko je v nich vo vode roztopiť sa mohúcebo fosforu, lebo jako som to poznamenal, látku túto rastlina len vo vode roztopenú prijme, čo neroztopí sa vo vode, to nestojí nič.

Superfosfat ku príkladu, keď 16—18% vo vode roztopiť sa mohúcebo fosforu v sebe obsahuje, stojí jeden metrický cent 16×23 krmi = 3 zl. 69 krov a 18% -v ý $18 \times 23 = 4$ zl. 14 krov.

Hnojivá obsahujúce nitrogen sú: chilisalpeter a sulfur-ammoniak. Sulfurammoniak u nás sa veľmi neupotrebuje, ammoniak upotrebuje sa najviac len jako ammoniak-superfosfat a jako taký je znamenité hnojivo pod jačmeň.

Najviac rozšírené dorábané hnojivá sú: múka z kostí, superfosfat a Tomasova múka z dorábaných hnojív fosfor obsahujúcich; chilisanitra ale z tých hnojív, ktoré nitrogen obsahujú.

Vápno ale jako vápno alebo gyps upotrebuje sa obyčajne ku pohnojeniu čatelin.

Teraz je otázka, že kde treba upotrebiť jedno, kde druhé hnojivo, koľko ku príkladu potrebné je na jedno jutro alebo mericu z jedného alebo z druhého a jako má sa rozosiť jedno alebo druhé?

Chilisanitru je najlepšie len rozsypať a síce riadne pred dažďom. Neslobodno ju zabrániť tým menej ale zaoľať. Chilisanitru riadne upotrebuje pod cukrovú repu, ale upotrebiť ju môžeme aj ku podporeniu slabého zbožia, aby sa lepšie rozkorenilo. Na cukrovú repu dobre bude dať sanitru po prvom okopaní. Keď ale chilisanitru v dvúch čiastkach chceme dať, čo je o mnoho lepšie, vtedy polovicu treba dať po zasiatí semena cukrovej repy, druhú čiastku ale po prvom okopaní. Alebo jestli je naša zem ľahká, vtedy polovicu po prvom, polovicu ale po druhom okopaní. Chilisanitra vždy tvorí do hromady stlačené väčšie menšie gučky, tieto pred rozsiatím musíme podrobiť. Ja obyčajne na takých kameňoch dávam sanitru rozmeliť, na jakých ženičky soľ si dávajú mlieč. Keď je chilisanitra rozdrobená, treba ju chrániť od vlhkosti, lebo hneď svlhne a dáva sa do gučiek. Najlepšie je ju za ten čas, kým ju rozosejeme, držať v prievannej stodole. Keď rozsypať chceme chilisanitru, vtedy priam toľko fajnového piesku vezmeme, koľko chilisanitry; na príklad na 10 kg. chilisanitry vezmeme 10 kg. suchého piesku, smiešame ho a tak rozsypeme. Najlepší piesok je potočný alebo z Váhu, piesok hlinovitý alebo vápnovitý použiť neslobodno.

Ešte raz vás upozorňujem, že chilisanitru, keď ju rozsypať chceme na podporenie slabého zbožia — robme to vždy pred dažďom; dažď sanitru potom roztopí a vnese do zeme.

Ku napomoženiu slabého zbožia rozsypať môžeme chilisanitru od apríla až do prostriedku mája, neskôr už bych malým gazdom neradil rozsýpanie chilisanitry.

Teraz už len na tú otázku zodpoviem, že koľko máme rozsypať pod mericu siatia?

Ku napomoženiu slabých siatí vezmeme 15—20 kgrmov, to pomiešame s toľko pieskom a stejne rozsypeme.

Na cukrovú repu keď dvarazy, ku príkladu po prvom a druhom okopaní, alebo po rozsiatí semena cukrovej repy a po druhom okopaní sanitru rozsypeme, tak 10 kg. chilisanitry s 10 kg. piesku pomiešame dať môžeme na jedno a jedno rozsýpanie, na dve rozsýpania teda do bromady 20 kg. chilisanitry dať máme pod mericu.

Keď už teraz chilisanitry najvyššiu cenu na 13 zl. za metrický cent rátame, za 20 kgr. 2 zl. 60 kr. by sme platili museli a tak na jednu mericu vydali by sme 2 zl. 60 kr. Ale tá úroda, ktorú tým získame, že rozsypali sme chilisanitru na cukrovú repu, hojne vynahradí cenu tohoto umelého hnojiva, asice obdržíme 10 až do 20 metrických centov väčšiu úrodu cukrovej repy.

Teraz prejdem na dorábané hnojivo superfosfát, ktoré už aj vám je známe.

Aj tu odpoviem na tú otázku, ako sa má upotrebiť a koľko máme z neho dať a na ktoré rastliny?

Aj superfosfát pod zbožie jako : žito, raž na jaseň, pod jačmeň a cukrovú repu ale na jar treba posypať. Superfosfát netreba miešať s pieskom, ten rozsypať môžeme tak jako ho kúpime. Odporúča sa aj ten na prievanvom a suchom mieste držať, aby sa nedal do gučiek. Upozorňujem vás aby ruky vaše neboly ranovité, lebo aj superfosfát aj chilisanitra sú látky jedovaté, ľahko by sa rana rozžlobila; aj po rozsýpaní hneď poumývajme si ruky a vodu tú vylejme na roľu.

Keď rozsypali sme superfosfát aj ho zaorme, jako som to už poznámenal, je to lepšie ako keď ho len pokránime. Superfosfát lepšie účinkuje, keď je zaoraný. Riadne rozsypať ho máme pred sejbovým oraním jak na jaseň tak i na jar.

Veľmi odporúčam superfosfát do strništa datelnového rozsypať, porať a zasiať pšenickou alebo ražou. Pšenica i raž veľmi dobre sa rodí a hojne zaplatia trovy hnojenia.

Aj na jar pod cukrovú repu pred oraním rozsypme superfosfát a do toho potom môžeme zasiať semeno cukrovej repy.

Jestli chceme pod jačmeň upotrebiť superfosfát a pod jačmeň neorieme ale len pracujeme exstirpátorom, vtedy pred oraním alebo pred prácou exstirpátora ho rozsypme a na to zasejme jačmeň.

Toto by byly tie rastliny, pod ktoré z počiatku superfosfát s istým výsledkom upotrebiť môžeme.

Teraz už koľko superfosfátu máme dať na každú mericu?

Superfosfát len jeden raz rozsypeme — rozsypeme teda celú zásobu naraz.

Na jednu mericu dostatočné bude 60 až do 70 kgr. a tak po merici stálo by nás umelé hnojivo okolo 2 zl. 40 krov, keď by metrický cent na príklad 4 zl. koštoval, ktorý výdavok nahradí sa tiež vo väčšej úrode, ba aj užitoč donesie.

Keď už teraz gazda tak jako som ja to povedal, zem svoju dobre obrobí, svoj mašafačný hnoj dobre opatrí a s nim gazdovsky obchodiť bude a umelý hnoj tam, kde nemá dostatočného hnoja múdre použije — dobre pochodí a mať bude dobrú úrodu.

Len o to vás prosím, aby ste si povšimli tu povedaných dobrých rád a ich nasledovali a vtedy blahobyť váš sa pozdvihne.

CHÝRNIK.

Jeho veličenstvo kráľ okolo 12. septembra dôjde do Pápy, kde bude mať gavaléria väčšie manévry. Obyvateľstvo Pápy stroj sa prijatť kráľa čím najokázalejšie. Jeho veličenstvo pobude na manévroch len jeden deň a potom navráti sa do Viedne.

Pamiatka Gabriela Barossa. Pamiatku železného ministra zvečnia i v palote ministerstva obchodu. Bude to jeden mramorový obraz predstavujúci vypuklé poprsie Gabriela Barossa, za ktorým bude symbolická skupina priemyslu, kupectva a premávky. Obraz dostane skvostný masívny rám a tak ho pripevnia na stenu prijímacej dvoraní ministeriuma.

Nový kráľovský radca. Jeho veličenstvo kráľ udelil dr Edmundovi Horváthovi, universitnému docentovi a dekanovi evanjelickej právnickej akademie v Prešove titul kráľovského radcu za tie zásluhy, ktoré si nadobudnul na poli výučby a verejnej osvety.

Na pamiatku Maxmiliána. Brat nášho kráľa nešťastný cisár mexický Maximilian prv než odišiel do Mexika bol admirálom pri námorníctve našej monarchie a najčastejšie cestoval na lodi „Novara.“ Túto loď nedávno rozobrali a z jej jednotlivých kusov dali zhotoviť veľký kríž na pamiatku nešťastného cisára, ktorý postaví pred jeho niekdajším kaštieľom v Miramare.

Schôdzka panovníkov. Náš kráľ Franc Jozef, nemecký cisár Vilhelm a ruský cár Mikuláš majú sa vraj sísť toho roku v októbri v Skiernevicí. Či je to pravda, nevedno.

Dobročinnosť. Ostrihomský kanonik dr Ján Černoč z príležitosti svojho kňazského päťadvadsaťročia daroval 1000 zlatých na základinu k podpore duchovenstva na odpočinku, 1000 zlatých katolíckemu kruhu v Ostrihome a 1500 zlatých na iné dobročinné ciele.

Vyzdvihnutý zátvor. Jako známo, vo Zvolene vystúpil nedávno dúl medzi ošípanými, následkom čoho mesto bolo postavené pod zátvor. Dúl medzi ošípanými teraz už prestal a zátvor je vyzdvihnutý.

Katolícka univerzita v Ostrihome. Z Ostrihomu pišu, že knieža-primas kardinál Vaszary, ktorý tieto dni došiel do svojej residencie, v Ostrihome zamýšľa postaviť *katolícku univerzitu*. Univerzita predbežne mala by len dve fakulty: teologickú a filosofickú a trovy vypočítali na 180.000 zlatých. Chýr o postavení katolíckej univerzity v Ostrihome v katolíckych kruhoch vzbudil veľkú radosť.

Bieda v Gemerskej. Asi 11.000 robotníckych rodín v stolici gemerskej zápasí s biedou, lebo následkom poslednej povodne zostal ľud bez chleba i bez práce. Predstavenstvo stolice podalo o tom ministrovi orby zprávu, žiadajúc o pomoc.

Poručenstvo. Nedávno zosnulý budapeštiansky lekár dr Mikuláš Dubay 25.000 zlatých poručil grécko-katolíkom v Munkáči. Dubay bol predtým grécko-katolíkom, pozdejšie však prestúpil ku evanj. reformátskej cirkvi.

Živý človek v hrobe. V Temešvári na tamojšom hrobitove udal sa trapný výjav. Za veľkej účasti obecnstva pochovávali 25ročného syna zámožného temešvárskeho mešťana Michala Todoresku, ktorý zronený stál nad otvoreným hrobom svojho predčasne zomrelého syna. V tom podali sklúčenému otcovi jeden telegramm, ktorý mu zvestoval nový žiaľ: smrť jeho druhého syna, vojenského officiera. Todoresku jako pohliadol do telegrammu, klesnul bez povedomia a padol do hrobu na rakev svojho syna. Obecnstvo sa v strachu rozbehlo. Len s veľkou ťažkosťou podarilo sa hrobárom, vytiahnuť z hrobu ťažko navštíveného otca. Starec leží teraz ťažko chorý.

Neriady v jednom daňovom úrade. V Nagy-Kikinde prišli v daňovom úrade na stopu veľkých nesprávností, následkom čoho teraz osobitná komissia prezerá knihy a účty úradu. Vysvitlo, že najväčšie zneužívania spáchali pri popisovaní dane a pri vyhadzovaní vojenskej dane. Minulý rok minister financií 31.000 zlatých odpustil mešťanom Veľkej-Kikindy a daňový úrad potom zväčša takým bohatým ľuďom spísal daň, ktorí ani poľa, ani viníc nemajú, a tak ani žiadnej takej škody ntrpeť nemohly, ktorá mohla byť príčinou ku odpusteniu dane. Podobne sa dialo i pri vyhadzovaní vojenskej dane. Minister financií nariadil prísne vyšetrovanie, po ktorom proti obvineným úradníkom podajú trestné oznámenie.

Krvavý duell. V Lembergu na hostine usporiadanej oficierni z príležitosti narodenia kráľa urazili sa dvaja mladší dôstojníci a potom šli vybaviť urážky pištoľami. V duelli poručík Streng dostal do prs smrteľnú ranu, tak že o štyri hodiny po súboji zomrel.

Následky roztopašnosti. Bratia Ján a Jozef Cziglány vo Veľkom Apponyi idúc z krémy domov robili roztopašnosti na ulici a keď ich jeden žandár napomenul k poriadku, Jozef Cziglány skočil a vytrhnuť žandárovi bajonet. Žandár vyzval mládenca, aby mu bodák vrátil a keď tento neposlúchnul, strelil. Gufa Jozefa Cziglánya hneď usmrtila a jeho mladšieho brata Jána ľahšie ranila. Vrchnosť zaviedla vyšetrovanie.

Obkradli mrtveho. V hlavnom meste opäť sa udala asi taká krádež, jakú bol spáchal dr Korotnai, keď okradol mrtvú svoju pacientku istú Patsuvú. Asíce tieto dni prišiel na hlavný kapitánat pravotár dr. Štefan Vetsey a udal, že keď jeho starší brat 51ročný bohatý súkromník Alexander Vetsey po dlhej nemoci u krémára Andreja Langeckera bývajúceho v Kutvölgyi-ulici zomrel, nenašiel po ňom žiadnych peňazí ani cenných papierov. Pravotár šiel hneď ku krémárovi a spytoval sa či po nebohom niečo ostalo. Langecker tajil. Až neskôr dozvedel sa pravotár, že na burse predávajú na jeho zosnulého brata písané účastiny, o ktorých vypátral, že tie Langecker pustil do obehu. Policia hneď zaviedla vyšetrovanie, lebo okolnosti na to poukazovali, že krémár Langecker okradnul mrtveho Vetseyho, ktorý svoje cenné papiere, súc veľkým podivným nosil na sebe opášané. A vskutku, keď tri účastiny v cene 4000 zlatých polícia vystopovala, Langecker soznal, že vraj mu tieto papiere Vetsey ešte za života daroval. Ponevác sa ale zistilo, že Vetsey mal asi 30 účastín a i sporiteľné knižky spolu v hodnote 50.000 zl. a po tých ani stopy nenašli, polícia Langeckera chytila a posadila do vyšetrovacieho väzenia Teraz pilne stopujú, kam sa podely účastiny mrtveho Vetseyho.

Kráľ. notár zlodejom. Samuel Lámer ml., kráľ. notár v Rimavskej Sobote defraudoval na neho sverené peniaze a ušiel. Teraz ho kurentujú. Myslia že je v Budapešti.

Pestis v Portugalsku. Pestis, tento strašný mor indický prevliekly lode do Europy. V portugalskom prístavnom meste Oporto zomreli už traja India na túto strašnú chorobu. Udajne na pestis ochoreli už piati India i v Lisabone, hlavnom meste Portugalska. Susedné Španielsko vynaložilo už všetko, aby postavilo hranicu šíreniu sa pestisu a tento príklad zaiste budú nasledovať aj všetky ostatné štáty v Europe. — Talianske vrchnosti, ako z Rímu oznamujú, nariadily prísne ochranné poriadky proti všetkým z Portugalska prichádzajúcim loďam a cestovateľom.

Pekné svedoctvo vystavil svojej žene lekár Green v Glasgove (Anglicko), ktorý tieto dni zomrel. Celý svoj majetok poručil svojej žene a v testamente napísal to takto: „Celý môj majetok porúčam z najhlbšej vďačnosti mojej nezapomenuteľnej, dobrej, šľachetnej žene za to, že bola tak laskavá a hneď o mesiac po sobáši odo mňa ušla a od tých čias nebhala ma žiť v krásnom poriadku a svätom pokoji“.

Dolu vodou. V Altone chytili jedného otrhaného zobráka, keď práve chcel jeden kabát ukradnúť. Zlodeja zaviedli na políciu, kde vysvitlo, že zlodej bol jediným synom berlínskeho fabrikanta Görkusa, ktorý mal majetku asi million. Keď starý Görkus zomrel, jeho jediný syn žil tak márnoratne, že za krátky čas premrhal celé otcovské dedičstvo a potom odišiel do Ameriky šťastie probovať. Lež nedarilo sa mu ani tam a vrátil sa do Nemecka, kde vo veľkej biede žil. So dňa na deň klesal až dostal sa pre krádež do žaláru.

Poprava v Brne. Dňa 16. t. m. rano o 7. hodine popravili v Brne 25ročného obuvníka Antona Zaoráleka, ktorý minulú zimu zavraždil a oraboval tamojšieho hodinára Antona Podrazila. Zaorálek do posledného okamihu mal nádej, že ho panovník omilostí, ale keď dňom pred popravou prečítali mu i kráľom potvrdený smrtný výrok, až vtedy počal zúfať. Neskôr sa však uspokojil, s dobrou chuťou jedol, pil a fajčil. Popoludní navštívila ho jeho manželka, ktorá bola veľmi zronená a s plačom sa lúčila od svojho manžela, ktorý ju prosil, aby mu odpustila, že takú potupu priniesol na jej hlavu. Rano v deň popravy počúval omšu v kaplnke väzenia a po prijatí večere Páne silným krokom kráčal ku šibenici a bez všetkého znaku vnútorného duševného boja oddal sa katovi. O tri minúty pozdejšie už mŕtvý visel na šibenici.

Pomsta mastičkářky. Jeden gazda na segedfnských ťanach istý Jozef Martonoši vždy hanil istú Júliu Šándor známú na tom okolí mastičkářku a čarodejnicu, takto kaziac jej „gšeft“. Zrazu Mártonosi onemocnel a namiesto lekára dal si zavolať mastičkářku, ktorá ho začala liečiť tak, že vzala do ruky jeden válok a za všetkých hokus-pokusov počala dfa svojich síl tým válkom „mastiť“ chorého Mártonosiho hovoriac, že tým vyženie nemoc z jeho tela. Mártonosi pretrpel bitku ale baba ho ho zbila tak, že na druhý deň vypustil dušu. Starú babu uväznili, lebo zrejme je, že z pomsty tak ubila svojho starého nepriateľa.

Baptisti v Spiši. Z Levoče oznamujú, že v spišskej stolici sa baptisti množia menovite v Kežmarku, Izákovej a v Lomnici. V Kežmarku je už toľko baptistov, že si idú kostol stavať. Kňazské funkcie vybavuje jeden remeselník, istý Mercis.

Útulňa pre chudobných v Budapešti. Hlavné mesto Budapešť nákladom 2,500.000 zlatých vystaví jednu veľkú útulňu pre chudobných v Kőbányi na vonkajšej ceste. Ku stavbe dobročinného ústavu potrebné predpráce už započali.

Lapený podvodník. Hlavnomestská polícia chytila Oskára Ungára bývalého pisára, lebo 20ročného Júliusa Gebharda naviedol aby na meno svojej matky, majiteľky domu v Budapešti, falšoval jednu 400 zlatovú zmenku, ktorú potom pisár ľahko zamenil a Gebhardovi dal len 60 zlatých. Ungár už bol raz trestaný pre ukryvačstvo.

Láska, Bože, láska . . . Tieto dni sa stalo v Koppenháge, že jeden už trestaný a najnovšie pre krádež na 18 mesiacov odsúdený mladý človek viedol k oltáru deáru jedného tamojšieho mešťana. Mladoženicha hneď po sobáši odvedli do žalára, zkaďe po vytrpení trestu so svojou mladuchou vyvandroje do Ameriky, aby tam započal nový život.

Smädní zlodeji. Martin Balázs, Peter Lepšik, Ján Kosirinsky, Ján Filip a Štefan Erziak, kočičia v Baň. Štiavnicí vlámali sa do pivnice tamojšieho krčmára Bernáta Wintersteina aby si sobrali trochu vína. Ale ich výlet do pivnice vypadol zle, lebo ich polícia lapila a zavrela.

Nové päťkorunníky. S novými korunovými bankovkami prídu do obehu i nové 5 korunové strieborné peniaze. Nové päťkorunníky budú z toho samého striebra, ako boly doterajšie strieborné zlatníky, lenže budú o niečo väčšie.

Obrala ju veštica. Jedna v Budíne slúžiaca kuchárka vyhľadala v chýre veštice stojacu Annu Standnerovú, aby jej pričarila jedného vojaka, ktorého miluje. Standnerová vidiac dobrý „gšeft“ hneď riekla kuchárke že to urobí, len aby jej priniesla jedného živého kohúta, jedon modrý hlinený krčah a 60 zlatých, lebo vraj ona musí odcestovať do rodiska patričného vojaka, odkiaľ donesie v tom krčahu trochu zeme, ktorou potom tak porobí vojakovi, že kuchárku milovať bude až do smrti. Sprostá kuchárka verila babe a doniesla všetko čo žiadala. Kuchárka však marne čakala, vojak si našiel druhú milenkú a keď zaľúbená deva zvedela, že ju veštica poriadne oklamala, oznámila vec policii, ktorá hneď zaviedla vyšetrovanie proti čarodejnici. Stará prebitá baba však, aby sa v prípade vyšetrovania brániť vedela, prijala peniaze od kuchárky ako požičku, to ju ale sotva zachráni pred zaslúženým trestom.

Zas nový vynález. Z Paríža píšú, že po vynajdení spôsobu telegrafovania bez drótu opäť vynasli i tomu spôsob, jako sa dá telefonovať bez drótu. Má to byť malý stroj, ktorý sa môže pohodlne v ruke nosiť, a možno ním bez drótu na veľké diaľky telefonovať. Jak je to pravda, tak koniec tohoto stoeletia opäť sa môže honosiť jedným veľkolepým vynálezom. Treba však vyčkať, či chýr o vynáleze zodpovedá pravde.

Blíži sa 1. október. Prvý október je ten deň, v ktorý sa súci šuhaji odoberú aby urobili zadosť svojej vojenskej povinnosti. Rodičia smútiia, milé nariekajú, chlapi ale musia rukovať. Tohoto dňa boja sa milé. Tak i slúžka Róza Federič v Budapešti nevediac sa s tou myšlienkou spriatelíť, že jej milý od 1. októbra bude sa objímať so šabľou, skočila s tretieho poschodia a zabila sa.

Hlboké jazero. Tohoto roku bolo po prvýraz preskúmané jazero vo výške 3500 metrov v štáte Oregon. Jazero leží v tak zvaných kaskadových horách, blízko najvyššieho miesta je 19 kilometrov dlhé, a v prostrednej šírke má asi 7 kilometrov. Objavené bolo asi pred 40 rokmi americkým prírodopýtcem Duttonom, od tejto doby zostalo ale nepovšimnuté. Až teraz obdržalo meno „Mazana Survey“. Jazero vyplňuje starý kráter a má dosť značnú hĺbku od 300 do 600 metrov; voda jeho je tmavomodrá a tak jasná, že predmety v hĺbke 30 m. jasne môžu byť rozoznané. Až doteraz nenašli žiadon odtok z jazera, ani prítoku nikde nevideť. Následkom toho myslia, že jazero dostáva vodu len z roztopeného snehu, ktorý okolité hory pokrýva. Teplota na povrchu vody obnáša 16 stupňov, v hĺbke asi 170 metrov 4 stupne, v hĺbke 500 metrov zas 8 stupňov Celsiusových. Táto pribývajúca teplota v hĺbke poukazuje na to, že sopka, ktorej kráter jazero vyplňuje, neni ešte úplne vyhasená.

Dobré napomenutie Nedávno spolok zadržaných v Ríme dával hostinu a povolal na ňu i ministerského predsedu Pelloux-a. Tento ale neprijal pozvanie, lež odkázal, že smutné pomery Itálie nie sú také, aby sa vystrájaly hostiny.

Otec a dcéra. Robotník Giovanni Dettori v sardinskej obci Sassari nevediac svoju rodinu vyživíť ešte r. 1879 vystaľoval sa do Ameriky. Keď tam bol niekoľko rokov dostal list že jeho žena zomrela. Dettori od tých čias nemal pokoja v novom svete a nedávno vrátil sa do Talianska, pracoval za niekoľko mesiacov v Genii a potom prišiel späť do Sassari. Tu si Dettori obľúbil jedno dievča a chtiac si ho pojať za manželku pýtal sa devy, kto sú jej rodičia. „Som sirota“ odpovedala deva „otec hneď po mojom narodení vystaľoval sa do Ameriky, od tých čias som nič o ňom nepočula.“ Dettori zvedel, že je to jeho dcéra, ktorú už dvadsať rokov nevidel a slzy radosti ronily sa mu z očí. Miesto manžela našla Antoinetta otea a v celej Sardínii nenie vraj blaženejších ľudí nad Dettoriho a jeho dcéru.

Požiar. V Hybiach (lipt. st.) tieto dni chytilo sa seno složené vo dvore ev. učiteľa Šefranku. O chvíľu pozdejšie horel už aj krov susedného domu, hasiči však rýchlo strhli strechu a prekazili oheň. Na nešťastie dul veľký vetor a tento zaniesol chlpy horiaceho sena na vežu evanjelického chrámu, ktorý asi na 100 metrov stojí od príbytku učiteľa. Veža sa hneď chytila a zhorela i so strechou chrámu. Obec nachádzala sa vo veľkom nebezpečí, no statní hybianski hasiči vynaložili i teraz všetky sily aby požiar udusili, čo sa im po namáhavej práci i pošťastilo. Ale i tak je škoda veľká. Jako vzniknul oheň, posiaľ nevedno, má sa však za to, že oheň zapríčinila neopatrnosť.

Obnovená umelecká pamiatka. V Prešporke zase obnovili jednu významnú pamiatku stavebného umenia. Je to veža sv. Klarissy, vystavená ešte v XV. storočí. Veža táto behom uplynutých storočí veľmi pocitila zub času a preto krajinský výbor pre zachovanie umeleckých pamiatok predostrel vláde návrh, aby sa veža reštaurovala. Jeho veličenstvo kráľ s radosťou povolil obnovenie a z jeho rozhodnutia minister kultu Wlassics 20.000 zl poukázal na trovy. Vežu v jej pôvodnom slohu obnovili a tieto dni slávnostne vysvätili.

Oplzlý skutok Dvaja Robotníci Jozef Szóle a Šándor Koltay v Szombathelyi tak napojili páleným jedného 7ročného chlapca Gejzu Tótha, ktorý im v kolárni kolky staval, že nevedomé dieťa od liehu na tretí deň zomrelo. Spustých robotníkov uväznili.

Nešťastie pri traseaní ovocia. V Malej Pešti 16-ročný syn tamojšieho kupca Mórica Kleina triasol hrušky a jeho 7ročná sestra ich sbierala pod stromom. Zrazu sa pod mladým Kleinom jedna ratolesť odčesla a chlapec s vysokej hrušky padnul rovno na svoju sestričku, ktorá sa tak udrela o jeden kameň, že o pár okamihov vypustila dušu.

Rumunský kráľ Karol tieto dni ochorel na žalúdok. Už od dlhších čias trpieva na túto nemoc. Lekári myslia, že sa im nemoc podarí zmierniť.

Ušiel pred smrťou. Z väzenia v Zahrebe ušiel na smrť odsúdený vrah Franc Cvetkovič. V noci službu konajúci strážnik zaspal, to použil Cvetkovič, vykradnul sa z cely, ktorá bola otvorená a jedným falošným kľúčom zhotoveným z jedného klinca otvoril kaplnku väzenia a cez oblok kaplny vyskočil von. Úskoka teraz hľadajú. Myslia, že ušiel do Srbska.

Nešťastie. Móric Braun kupec vo Veľkých Topolčanoch jachajúc na bicykli srazil sa s jedným vozom, ktorý ho prešiel. Nešťastného bicyklistu mŕtvého vytiahli zpod voza. Braun si je sám príčinou smrti, lebo vodiac sa večer vzdor predpisom uemal na svojom bicykli lampás a preto ho kočiš voza nezbadal.

Marne hľadajú Andreáa. Teraz jedna expedícia, ktorá sa vybrala hľadať Andreáa vybravšieho sa pred dvoma rokmi na severnú točnu v balóne, dala vedieť, že posiaľ Andreáa ešte nenašla. Expedícia hľadá Andreáa už vyše pol roka.

Kábel. Jako známo, Európa s novým svetom spojená je kábelovým telegrafom a tak telegrafická sieť nachodí sa už i na dne morskom. 1300 podzemských kábelov je na svete. Ich dĺžka činí 162,000 morských míľ a ich hodnota sa páči na 40 millionov funtov šterlingov. V tejto summe sú viac než tri štvrtiny z anglického kapitálu. Na opravovaní kábelov účinkuje stále 40 parníkov, ktoré sú vyslané výlučne ku tomuto cieľu.

Proroctvo Humboldta. Medzi nevydanými spisami chýrneho hvezdára baróna Humboldta je dosť podivných poznámok, ktoré teraz jeho dedičia povykutávali. Medzi iným obsahujú tie poznámky jedno zaujímavé proroctvo, vzťahujúce sa na južno-amerikánsky štát Kolumbia. Škoda — tak hovorí Humboldt — že sa mužovia vedy tak málo zaoberajú s týmto požehnaným krajom, ktorý by bol nevyčerpatelným prameňom pre vedu a ktorého ten los očakáva, že už o nedlho zmizne s povrsia zeme. Táto udalosť má sa stať v XX. storočí. Dľa Humboldta, táto pohroma, ktorá zastihne Kolumbiu odohrá sa tak, že sa zem zatrasie, pomaly sa bude prepádať, podnebie sa premení, lebo s roka na rok vždy dlhšie a dlhšie bude trvať leto, fiekky vysehnú v strašnej horúčosti a konečne príde veľké zemetrasenie, ktoré zničí celú túto krajinu.

K U O B R Á Z K U .

Pri varení.

Zadumala sa. Plápolajúci ohník pod kotlíčkom na ohnisku vznietil v nej trudné myšlienky. Varí len sama pre seba a len nedávno varila pre dvúch. Ani to jedlo jej tak chutnať nebude ako predtým. Ale darmo je, musí to byť. On odišiel na Dolnú zem k poľným prácam, aby zarobil groš na zimu a ju nechal doma dozerať na

ich malé gazdovstvo. No jej samota nepotrva už dlho, práce na Dolniakoch sa skončili a jej verný manžel spechá domov objat svoju opustenú manželku. Jej myšlienky sú pri ňom a z hlboka vzdychnúc teší sa na ten deň, keď bude chystať večeru nie pre seba, lež pre svojho prichodiaceho manžela.

K OBVESELENIU.

Jed a protijed.

A.: „Prečo ste sa dali s prvou ženou rozsobašiť?“

B.: „Ponevác mi otrávil život!“

A.: „A predsa si teraz beriete druhú?“

B.: „Ako protijed!“

Angličan vo Švajciarsku.

Švajciari, ako známo, zvykli všetko draho rátať anglickým turistom. Raz jeden Angličan vnišiel do jednej švajciarskej lekárne a pýtal si liek proti boleniu hlavy. Lekárnik vzal jednu flaštičku a držiac ju pod nos Angličanovi, riekol:

— Zavoňajte, a ste uzdravený!

Angličan prekvapený spozoroval, že mu prestalo bolenie hlavy.

— Čo som dlžen? pýta sa.

— Päťdesiat frankov! odpovedá lekárnik.

Angličan vytiahne jednu 50 frankovú bankovku, drží ju ku nosu lekárnikovi a riekne.

— Zavoňajte, a ste vyplatný!

Čo je najšúrnejšie?

Professor lekárstva držal prednášku medicinerom a spýta sa medzi prednášaním, čo je treba najšúrnejšie nemocnému urobiť, pokým čaká na lekára?

— Napísať testament! odpovedal jeden z poslucháčov.

Cena potravných článkov.

Budapešť, 24. augusta.

V budapeštianskych tržniciach predávaly sa podrobne nasledovné potravné články za tieto priemerné ceny:

Mäso: *Hovädzina* predok 72, zadok 80, polievková

76, jazyk 72, obličky, ľadviny 90, čistené 200 krov za 1 klgr. — *Baranina:* predok —, zadok — krov za 1 klgr. — *Telacina:* 72, lopatka 74, stehno 90 krov za 1 klgr. — *Bravčovina:* 70, stehno a lopatka 74 krov za 1 klgr. — *Šunka:* pražská 90, surová 68 krov za 1 klgr.

Masť: Sviňská 62 krov, loj 58 krov, slanina ku roztopeniu 56 krov a husacia masť 120 krov za jeden kilogramm.

Drúbež: Za jedno kura 50, sliepku 80, kobúta 85 krov. Za jednu tučenú kačku 110, za tučenú hus 270 krov. — *Očistená drúbež:* kura 45, sliepka 80, kapuň — krov, hus 180 (za jeden klgr. — krov), morka za kus — krov, a kačka za kus 90 krov.

Vajcia: Ku vareniu väčšie 43 kusov za 1 zl., menšie 9 kusov za 20 krov, ku čajju 4 kusy za 10 krov.

Ryby: Kapor 60, sumec 70, štika 70, zubáč 80, jesater 200, okúň — krov. Raky: kus za 12 krov.

Rozličnosti: Maslo gazdovské 90, ku čajju 120 krov za 1 klgr. Brindza 24 krov za kilo. — Smotana 24 krov za liter. — Pár holubov 30 krov, divá hus —, divá kačka 70, jarabica — krov za kus. — Zajac za kus — zl. — krov. — 1 klgr. divej svine — krov, stehno srny 300 krov. — Zemiaky nové 3 kr. za klgr.

Múka: Pšeničná múka predávala sa za tieto priemerné ceny:

číslo:	0	1	2	3	4	5
zlat.	14.50	13.90	13.30	12.50	12.10	11.80
číslo:	6	7	7½	8		
zlat.	11.00	9.50	6.90	5.80		

Pšeničné otruby drobné po zl. 4.20, hrubé po 4.10.

Zeleniny: *Zemiaky ružiaky* zl. 1.60—2.30, žlté zl. 2.60—3.00, rožky zl. 2.80—5.00, biele zl. 3.00—3.10 za metr. cent *Kapusta* (v hlávkach) za kus 15 krov. — *Cibuľa* zl. 2.00—4.00 m. c. *Zeler* 100 kusov zl. 40—50.

Strova: *Hrach* nový 7 kr., čistený starý 6—14 krov za liter. *Šošovica:* domáca 7—9 za klgr. *Riža* 10 krov za kilo.

Chlieb: miestny od pekára biely 13—18 krov, čierny 11—14 krov za kilogrammu.

Budapeštianska bursa s úradným značením cien dňa 25. augusta.

Obilie	Jakoš dla hekt.	Za 100 kilogr.		Cenné papiere	Peniaze	Fovar	Cenné papiere	Peniaze	Fovar
		od	do						
Pšenica banátska	75—80	—	—	Štátny dlh.			Prvá uhor. poisť. spol.	3275	3375
" peštianska	75—80	8.10	8.80	Uhorská zlatá renta 4%	118.50	118.80	Pešt. uh. kupec. b.	1430	1433
" stolnobebradská	75—79	8.20	8.95	" korunová renta 4%	96.30	96.70	Pešt. prvá vlast. sporiteľňa	8450	8500
Raž (žito)	70—72	6.45	6.65	Uhorské regálové úpisý 4½%	100.00	100.75	Šalgó-tarjána baňa na uhlie	315.00	315.00
Jačmeň na krm.	60—62	5.80	5.90	" premiové úpisý	161.50	162.50	Záložné listy.		
" na pátku	62—64	5.40	5.60	Uhorská tissko-segedínska požička 4%	140.00	141.00	Uhorského pozem. úverového ústavu 4%	95.00	96.00
" na várku	64—66	6.60	7.00	Uhorská žel. požička 4½% v zl.	120.75	121.75	Uhorského úver. záložného ústavu 4½%	100.50	101.50
Ovos	39—41	5.50	5.70	" vyzázkové úpisý 4%	94.50	95.50	Uh. úver. ústavu s úročením 4%	120.50	121.50
Kukurica	—	4.60	4.75	Spoločná požička v bež. peniazoch 4½%	100.00	100.50	Peniaze.		
"	—	4.15	4.45	Žreby.			Cisársky dukát	5.67	5.72
Bejca	—	11.30	11.80	Spolku „Jó sziv“	3.40	3.80	Dvadsat-frankovník	9.55	9.59
Ďatelinové semä, luc.	—	36.—	40.—	Uhorského „Červeného križa“	10.00	10.50	Nemecká ríšska mäska	58.90	59.00
" červená	—	30.—	32.—	Rakúskeho	21.00	21.50	Striebro	—	—
Sviňská masť rafinovaná	—	49.50	50.00	Bazilika	6.90	7.40			

Platný od 1. mája 1899.						Vozný železničný poriadok.						Platný od 1. mája 1899.											
Párkány-Nána—Léva. Léva—Garam-Berzencze.												Garam-Berzencze—Léva. Léva—Párkány-Nána.											
Stanice.		osobný vlak	miešan. vlak	osobný vlak	osobný vlak	miešan. vlak	Stanice.		miešan. vlak	miešan. vlak	osobný vlak	miešan. vlak	miešan. vlak										
triedy		I—III.	I—III.	I—III.	I—III.	I—III.	triedy		I—III.	I—III.	I—III.	I—III.	I—III.										
Párkány-Nána ind. 5:35 9:05 — 4:08 — Kőhid-Gyarmath > 5:52 9:22 — 4:25 — Kéménd > 6:07 9:37 — 4:40 — Bény > 6:19 9:49 — 4:52 — Csata érk. 6:31 10:01 — 5:05 — Oroszka ind. 6:47 10:27 — 5:29 — Garam-Damásd > 6:57 10:37 — 5:39 — Zeliz > 7:09 10:50 — 5:52 — Nagy-Salló > 7:36 11:18 — 6:20 — Alsó-Várad > 7:53 11:35 — 6:37 — Léva érk. 8:10 11:52 — 6:54 — Léva ind. 8:20 — 12:12 — 7:14 — Nagy-Kosmály > 8:38 — 12:30 — 7:38 — Kovácsi > 8:46 — 12:39 — 7:48 — Garam-Szt.-Benedek > 9:04 — 12:57 — 8:19 — Ujbánya > 9:25 — 1:18 — 8:57 — Rudnó > 9:30 — 1:24 — 9:08 — Garamrév > *9:41 — *1:35 — *9:20 — Zsarnóca-Fürészmalom > *9:47 — 1:42 — 9:29 — Zsarnóca > 10:00 — 1:55 — 9:54 — Szénásfalu-Vihnye (V.-für.) > 10:13 — 2:03 — 10:12 — Geletnek-Szklenó (Sz.-für.) > 10:19 — 2:16 — 10:33 — Garam-Szt.-Kereszt > 10:37 — 2:35 — 11:08 — Saskó-Váralja > *10:44 — 2:44 — 11:18 — Jálna > 10:53 — 2:53 — 11:29 — Garam-Berzencze érk. 11:00 — 3:00 — 11:37 —						Garam-Berzencze ind. — 4:25 — 12:30 6:00 Jálna > — 4:33 — 12:38 6:08 Saskó-Váralja > — 4:44 — 12:49 6:19 Garam-Szt.-Kereszt > — 5:01 — 1:06 6:41 Geletnek-Szklenó (Sz.-für.) > — 5:24 — 1:26 7:04 Szénásfalu-Vihnye (V.-für.) > — 5:35 — 1:34 7:15 Zsarnóca > — 6:02 — 2:00 7:47 Zsarnóca-Fürészmalom > — *6:07 — *2:05 *7:52 Garamrév > — *6:14 — *2:12 *7:59 Rudnó > — 6:30 — 2:28 8:20 Ujbánya > — 6:45 — 2:40 8:43 Garam-Szt.-Benedek > — 7:16 — 3:11 9:16 Kovácsi > — 7:27 — 3:22 9:27 Nagy-Kosmály > — 7:38 — 3:36 9:43 Léva érk. — 7:55 — 3:53 10:10 Léva ind. 5:05 — 9:45 4:25 Alsó-Várad > 5:23 — 10:03 4:50 Nagy-Salló > 5:46 — 10:26 5:17 Zeliz > 6:08 — 10:49 5:51 Garam-Damásd > 6:20 — 11:01 6:04 Oroszka > 6:31 — 11:11 6:23 Csata > 6:38 — 11:18 6:32 Bény > 7:09 — 11:36 7:03 Kéménd > 7:20 — 11:47 7:17 Kőhid-Gyarmath > 7:33 — 12:00 7:33 Párkány-Nána érk. 7:49 — 12:17 7:52																	
Tót-Megyer—N.-Bélicz. N.-Bélicz—Privigye-Bajmóc.												Privigye-Bajmóc—N.-Bélicz. N.-Bélicz—Tót-Megyer.											
Stanice.		osobný vlak	osobný vlak	osobný vlak	osobný vlak	Stanice.		osobný vlak	miešan. vlak	osobný vlak	osobný vlak												
triedy		I—III.	I—III.	I—III.	I—III.	triedy		I—III.	I—III.	I—III.	I—III.												
Tót-Megyer ind. 4:15 11:55 4:10 7:20 Annamajor > *4:26 *12:06 *4:21 *7:31 Nagy-Surány érk. 4:37 12:17 4:32 7:42 Ondrohó ind. *4:56 12:39 *4:48 8:02 Komjáth > 5:08 12:51 5:00 8:14 Nagy-Kér 6. sz. órh. > *5:22 *1:05 *5:14 *8:28 Ivánka > 5:40 1:23 5:33 8:47 Nyitra érk. 5:57 1:40 5:50 9:04 Nyitra ind. 6:02 1:46 5:55 — Kajsza 10. sz. órh. ind. 6:13 *1:56 6:06 — Üzbégh érk. 6:22 2:05 6:15 — Vicsap-Apáti ind. *6:41 *2:25 *6:34 — Szomorfalú > 6:51 2:35 6:44 — Nyitra-Ludány > 6:13 3:02 7:07 — Nagy-Tapolcsány > 7:37 3:25 7:30 — Bossány > 7:54 3:42 7:47 — Chynorán 15. sz. órh. > 8:04 3:51 7:57 — Nyitra-Zsambokrét > 8:11 3:58 8:04 — Kis-Bélicz > *8:20 *4:07 *8:13 — Nagy-Bélicz érk. 8:24 4:11 8:17 — Nagy-Bélicz ind. 8:34 4:25 8:22 — Simony > 8:45 4:39 8:33 — Nagy-Ugrócz > 8:55 4:53 8:41 — Oszlány > 9:06 5:08 8:52 — Nyitraszeg > 9:15 5:20 9:01 — Nemes-Kosztolány > 9:32 5:43 9:17 — Nyitra-Novák > 9:45 6:01 9:30 — Koós > 9:58 6:17 9:43 — Privigye-Bajmóc érk. 10:10 6:32 9:55 —						Privigye-Bajmóc ind. 8:50 11:3 — 4:55 Koós > 4:02 11:49 — 5:07 Nyitra-Novák > 4:14 12:06 — 5:19 Nemes-Kosztolány > 4:29 12:29 — 5:34 Nyitraszeg > 4:40 12:44 — 5:45 Oszlány > 4:48 12:55 — 5:53 Nagy-Ugrócz > 4:59 1:18 — 6:05 Simony > 5:06 1:27 — 6:12 Nagy-Bélicz érk. 5:15 1:38 — 6:21 Nagy-Bélicz ind. 5:20 — 1:53 6:36 Kis-Bélicz > *5:24 — *1:57 *6:40 Nyitra-Zsambokrét > 5:33 — 2:06 6:49 Chynorán 15. sz. órh. > 5:40 — *2:12 *6:55 Bossány > 5:9 — 2:22 7:04 Nagy-Tapolcsány > 6:12 — 2:44 7:27 Nyitra-Ludány > 6:30 — 3:04 7:46 Szomorfalú > 6:53 — 3:33 8:09 Vicsap-Apáti > *6:59 — *3:40 *8:15 Üzbégh érk. 7:18 — 4:00 8:34 Kajsza 10. sz. órh. ind. *7:28 — *4:19 *8:44 Nyitra érk. 7:39 — 4:30 8:55 Nyitra ind. 7:44 — 5:1 9:5 Ivánka ind. 8:02 2:07 5:32 9:23 Nagy-Kér 6. sz. órh. > *8:17 *2:22 *5:47 *9:38 Komjáth > 8:32 2:37 6:02 9:53 Ondrohó > *8:41 2:47 *6:11 10:03 Nagy-Surány érk. 8:52 2:58 6:22 10:14 Annamajor ind. *9:12 *3:18 *6:45 10:34 Tót-Megyer érk. 9:22 3:28 6:46 10:44																	
Garam-Berzencze—Selmezbánya.												Selmezbánya—Garam-Berzencze.											
Stanice.		osobný vlak	miešan. vlak	Stanice.		miešan. vlak	osobný vlak																
triedy		I—III.	I—III.	triedy		I—III.	I—III.																
Garam-Berzencze ind. 12:22 5:25 Kecskés 3. sz. órh. > *12:43 *5:49 Bélabánya > 1:28 6:38 Selmezbánya érk. 2:03 7:28				Selmezbánya ind. 9:25 2:55 Bélabánya > 9:59 3:28 Kecskés 3. sz. órh. > *10:30 *3:39 Garam-Berzencze érk. 10:50 4:19																			
* Podmienečne vlak zastane. Hrubé čísla značia nočné hodiny.																							
Tlačou cis. a kráľ. dvornej kníhtlačiarne Viktora Hornyánszkeho v Budapešti.																							